

OM FOLKHÄLSAN I ÅRJÄNG

En översiktlig bild av befolkningsammansättning, livsvillkor,
levnadsvanor och hälsa i Årjängs kommun 2022

Det övergripande nationella folkhälsomålet är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Statistik presenteras utifrån de åtta nationella folkhälsopolitiska målområdena (se illustration) samt för hälsoutfall. Översikten kan användas som ett stöd i planerings- och prioriteringsarbetet på lokal nivå samt för att följa upp folkhälsopolitiska mål.

Om folkhälsan i Årjäng är sammanställd vid Hållbar Utveckling, Region Värmland.

För frågor och mer information, kontakta:
Cecilia Nyberg, tel. 010-8314058
cecilia.nyberg@regionvarmland.se

Anu Molarius, tel. 010-8319742
anu.molarius@regionvarmland.se

En god och jämlik hälsa – åtta målområden

Illustration: Folkhälsomyndigheten.

Förklaring diagram:

- Uppgifter i diagram visas som andel (0–100 procent) eller som antal.
- CDUST står för Uppsala, Sörmland, Västmanland, Värmland och Örebro län.
- Statistik för Årjäng jämförs med uppgifter för hela Värmland samt i vissa fall CDUST eller riket. Jämförelser görs ibland också uppdelat på kön eller ålder.
- Skillnader mellan Årjäng och länet/riket ska tolkas med försiktighet eftersom de kan vara inom den statistiska felmarginalen.

Sammanfattning

- Årjäng skiljer sig en del jämfört med länet i stort vad gäller livsvillkor, levnadsvanor och hälsa.
- En av fyra av 4-åringarna i Årjäng har övervikt eller fetma.
- I Årjäng är den totala andelen med eftergymnasial utbildning lägre än i Värmland och riket i stort.
- Arbetslösheten bland utrikesfödda är något lägre i Årjäng (17 procent) än Värmland (22 procent).
- Andelen som avstår från att gå ut ensamma på grund av rädsla att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad är betydligt lägre än i Värmland och CDUST-regionen.
- Att snusa är vanligare i Årjäng än i övriga Värmland.

Befolkningssammansättning

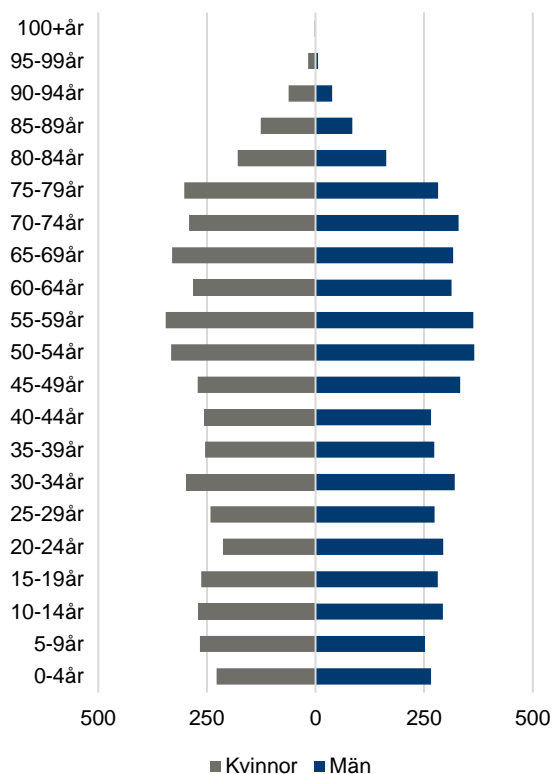
Befolkningen i Årjängs kommun bestod i december 2021 av 9 942 personer. Medelåldern i kommunen är 44,7 år, vilket är högre än genomsnittet för den värmländska befolkningen (43,9 år) och riket (41,6 år).

Medellivslängden i Årjäng år 2017–2021 var 84,4 år för kvinnor och 79,8 år för män, vilket är något längre än Värmlands 84,0 år för kvinnor och något lägre än Värmlands 80,0 år för män. Medellivslängd i riket år 2017–2021 var 84,2 år för kvinnor och 80,7 år för män.

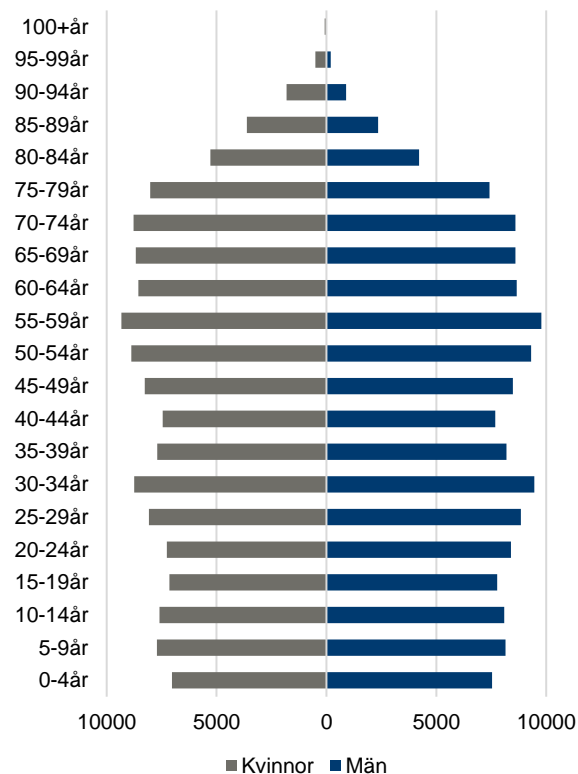
Av Årjängs totala befolkning är 21 procent i åldern 0–19 år. Personer i åldern 65–79 år utgör 19 procent och 7 procent är 80 år eller äldre. Befolkningssammansättningen i Årjäng liknar den för Värmland där motsvarande andelar är 22, 18 och 7 procent.

Befolkningspyramiderna nedan visar befolkningens åldersstruktur fördelad på kön i Årjäng och Värmland. Värmland som helhet har en åldrande befolkning och befolkningsprognoser tyder på att denna utveckling kommer att fortsätta. Behovet av välfärdstjänster kommer troligen att öka, samtidigt som den arbetande delen av befolkningen minskar. Det skapar behov av att tänka nytt. Det förebyggande arbetet för att främja hälsa är en viktig del i detta.

Antal invånare i Årjäng 2021

Antal invånare i Värmland 2021

Det nationella folkhälsomålet och tillhörande målområden

Sveriges nationella folkhälsomål antogs av riksdagen i juni 2018. Det övergripande nationella målet är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Totalt finns 8 målområden som berör olika delar av livet.

Målområde 1.

Det tidiga livets villkor

En bra start i livet med goda uppväxtvillkor som stimulerar utveckling, inlärning och hälsa är viktigt för att uppnå jämlikhet i hälsa. I Årjäng är andelen barn som får MPR-vaccin (mässling, påssjuka, röda hund) hög, liksom i Värmland som helhet. Fler än fem av tio barn i Årjäng ammas vid 4 månaders ålder, i likhet med länet.

Till riskfaktorer under det tidiga livet hör rökning under graviditet och i barnets hemmiljö, samt övervikt eller fetma hos barnet. Det är få blivande mödrar i Årjäng som röker i tidig graviditet. Rökning i hemmet hos barn vid 8 månaders ålder förekommer hos 12 procent av barnen i Årjäng och 7 procent av barnen i Värmland. En av fyra av 4-åringarna i Årjäng har övervikt eller fetma.

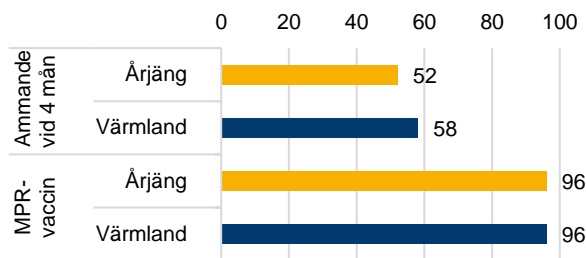
Målområde 2. Kunskaper, kompetenser och utbildning

Människors kunskaper och kompetenser är centralt för att uppnå jämlik hälsa. Generellt har personer med kort utbildning i större utsträckning mer ogynnsamma livsvillkor och levnadsvanor. Detta i sin tur innebär en ökad risk för ohälsa.

Andelen ungdomar i Årjäng med behörighet till gymnasiet är 91 procent bland flickor och 90 procent bland pojkar. Det är högre än i Värmland och i riket för både flickorna och pojkarna. Andelen gymnasieelever som slutför sin utbildning är 67 procent, att jämföra med länets respektive rikets 72 procent. I Årjäng är den totala andelen med eftergymnasial utbildning lägre än i Värmland och i riket.

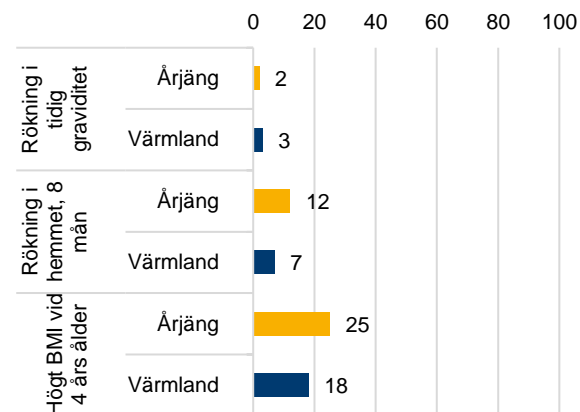
Målområde 3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö

Det finns ett positivt samband mellan att ha ett arbete och god hälsa. Genom goda arbetsförhållanden och arbetsmiljö stärks bland annat personlig utveckling och välbefinnande. Att ha ett arbete ger inkomst vilket ökar den

Andel (%) ammande, helt, övervägande eller delvis, vid 4 månaders ålder, barn födda 2021.

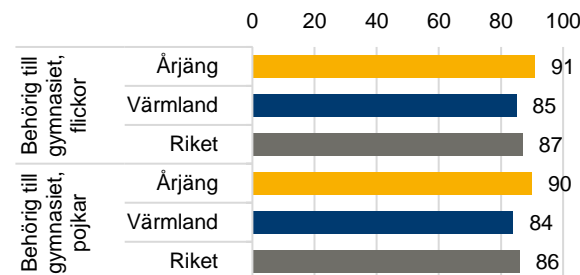
Andel (%) MPR-vaccinerade, barn födda 2019.

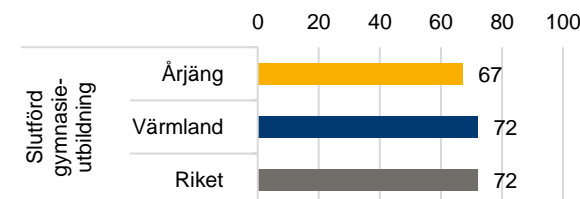
Andel (%) rökande blivande mödrar i tidig graviditet, 2021.

Andel (%) med rökning i hemmiljön, barn 8 månader, födda 2020.

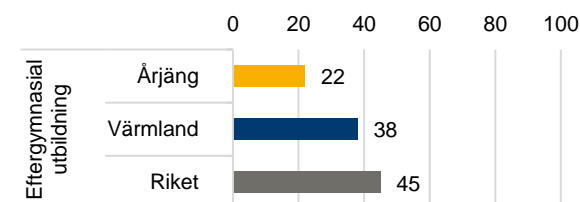
Andel (%) med övervikt eller fetma (ISO-BMI >25), barn 4 år, födda 2017.

Andel (%) av elever i åk 9 med behörighet till gymnasiets yrkesprogram, 2021.

Andel (%) gymnasieelever med examen inom 4 år, 2021.

Andel (%) av befolkningen, 25-64 år, med eftergymnasial utbildning, 2021.

ekonomiska tryggheten. Däremot ökar risken för ohälsa vid ogynnsamma fysiska och psykosociala arbetsförhållanden. Arbetslöshet ökar risken för hjärt-kärlsjukdomar, psykisk ohälsa och ohälsosamma levnadsvanor.

Personer med förgymnasial utbildning och utrikesfödda har högre arbetslöshet än de med eftergymnasial utbildning och inrikesfödda. I december 2021 var arbetslösheten bland utrikesfödda 17 procent i Årjäng och 22 procent i Värmland som helhet.

Pendling till arbetet är vanligt, 36 procent av de förvärvsarbetande i åldern 18 - 69 år i Årjäng samt den värmländska befolkningen som helhet pendlar till annan kommun för arbete.

I Årjäng anger 88 procent att de trivs ganska eller mycket bra med sitt arbete, motsvarande andel för Värmland är 84 procent.

Den fysiska arbetsmiljön skiljer sig en del mellan män och kvinnor i Årjäng. I både Årjäng och i Värmland som helhet är det lika många män som kvinnor som utför upprepade ensidiga rörelser på jobbet. Det är en betydligt större andel män än kvinnor i Årjäng som dagligen utsätts för buller på arbetsplatsen.

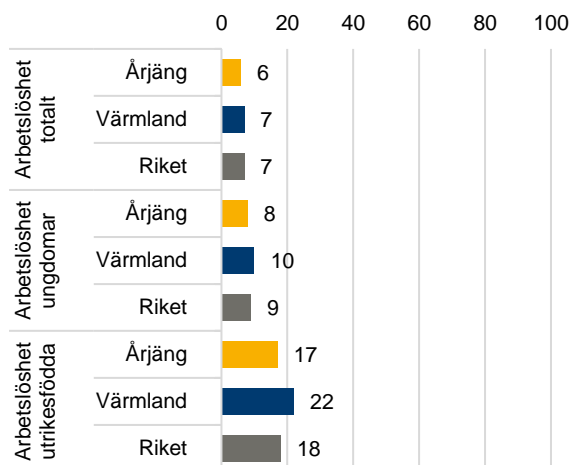
Sjukpenningtalet är ett mått som Försäkringskassan använder för att beskriva tillståndet och utvecklingen i sjukförsäkringen. Kvinnor har betydligt högre sjukfrånvaro i förhållande till männen. Sjukpenningtalen i Årjäng ligger i nivå med riket i stort.

Målområde 4. Inkomster och försörjningsmöjligheter

Att ha en inkomst och försörjningsmöjligheter är viktiga faktorer för en god hälsa. Generellt gäller att ju högre inkomst desto friskare är individen och desto längre är den förväntade livslängden. Ensamstående med barn har betydligt lägre inkomster än övriga familjer med barn. Med låg inkomst menas en inkomst som ligger under 60 procent av medianinkomsten. Andelen barnfamiljer med låg inkomst är högre i Årjäng än i Värmland och riket i stort. Andelen av de äldre (65+ år) i Årjäng med låg inkomst var 17 procent år 2020. Andelen i Värmland var 16 procent och i riket 13 procent.

Målområde 5. Boende och närmiljö

Bostaden och bostadsområdets fysiska egenskaper, exempelvis luftkvalitet, buller och närhet till grönområden, samt sociala egenskaper som tillit till grannar och socialt deltagande, påverkar hur människor i olika områden lever, umgås och förflyttar sig, vilket i sin tur påverkar hälsan. Tillgång till bostadsnära parker eller natur är särskilt viktigt i socioekonomiskt utsatta områden där fler saknar tillgång till bil eller andra medel för att ta sig till sådana miljöer.

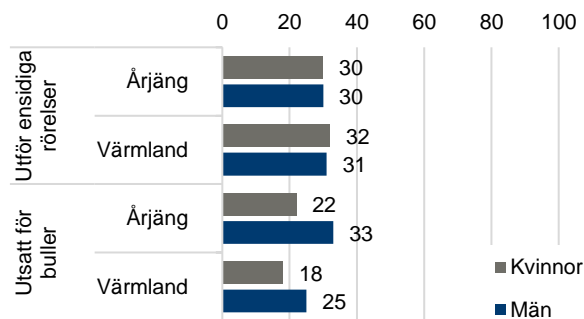

Andel (%) arbetslösa, totalt, 16–64 år.

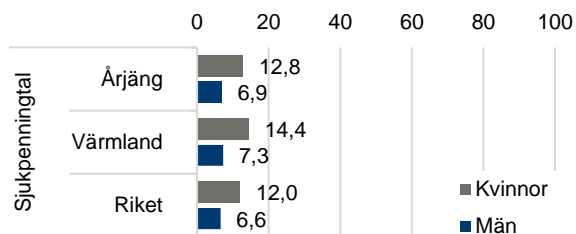
Andel (%) arbetslösa ungdomar 18–24 år.

Andel (%) arbetslösa, utrikesfödda 16–64 år.

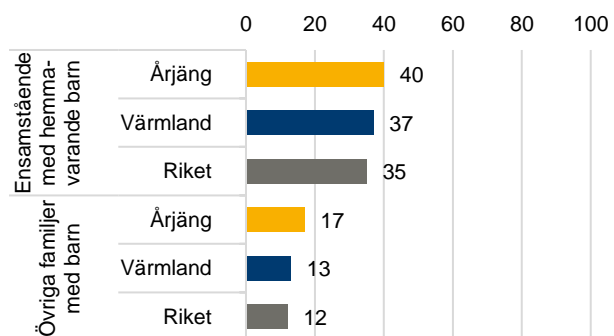
Öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd, december 2021.

Andel (%) som utför ensidiga rörelser på arbetet varje dag respektive andel (%) som är utsatt för buller på arbetet varje dag, förvärvs arbetande 18–69 år, 2022.

Antal dagar. Sjukpenningtal (antalet frånvarodagar som ersätts med sjukpenning eller rehabiliteringspenning) per försäkrad, 16–64 år, december 2021.

Andel (%) hushåll med låg inkomst. Ensamstående familjer med barn respektive övriga familjer med barn, 2020.

Trångboddheten i Årjäng är något högre än i Värmland och i riket. Andelen hushåll i flerbo-
stadshus där det bor mer än två personer per
rum (exkl. kök och vardagsrum) var 18 procent i
Årjäng år 2021. Motsvarande fördelning var 14
procent i Värmland och 17 procent i riket.

Att vara trygg i sin hem- och boendemiljö är
en viktig skyddsfaktor för hälsan. Generellt anger
kvinnor i mycket större utsträckning än män att
det ibland eller ofta händer att de avstår från att
gå ut ensamma på grund av rädsla för att bli
överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad. I
Årjäng är andelen som avstår från att gå ut be-
tydligt lägre än i Värmland och i CDUST-
regionen.

Målområde 6. Levnadsvanor

Förutsättningarna för en god hälsa påverkas i
hög grad av livsvillkor och levnadsvanor. Ohäl-
sosamma levnadsvanor såsom exempelvis
tobaksbruk, riskbruk av alkohol, otillräcklig fysisk
aktivitet och ohälsosamma matvanor är vanligt i
befolkningen.

I länet röker 6 procent av de vuxna dagligen,
motsvarande andel i Årjäng är 8 procent. I Årjäng
snusar 22 procent dagligen.

Riskbruk av alkohol är vanligare bland män
än bland kvinnor och är högst i den yngsta ål-
dersgruppen 18–29 år. I Årjäng är andelen med
riskbruk i nivå med Värmland.

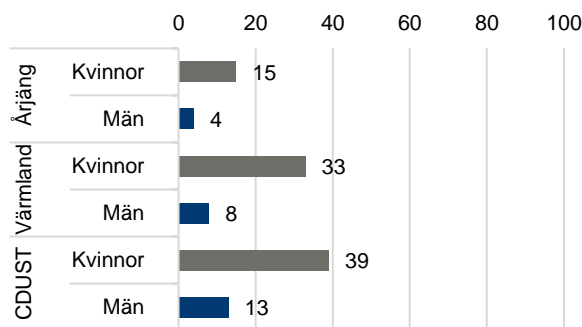
Regelbunden fysisk aktivitet bidrar till mins-
kad risk för insjuknande i hjärt-kärlsjukdomar,
diabetes typ 2 och vissa cancersjukdomar. Stil-
lasittande utgör en betydande hälsorisk oavsett
övrig fysisk aktivitet under dagen. Enligt nation-
ella riktlinjer bör vuxna vara fysiskt aktiva minst
30 minuter per dag, eller 150 minuter i veckan.
Ungefär sex av tio vuxna värmlänningar är till-
räckligt fysiskt aktiva.

Goda matvanor är en förutsättning för god
hälsoutveckling i befolkningen. I Årjäng äter 60
procent grönsaker och rotfrukter dagligen.

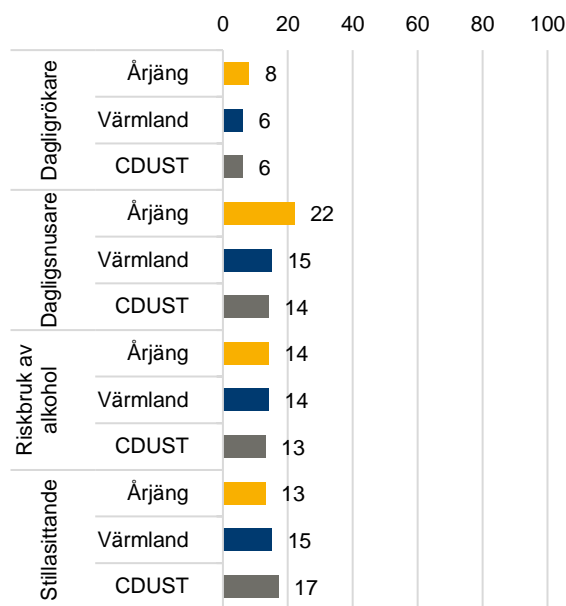
Målområde 7. Kontroll, inflytande och delaktighet

Att ha kontroll över sitt eget liv, tillit till andra män-
niskor, att känna delaktighet och ingå i ett socialt
sammanslag är centrala skyddsfaktorer och vik-
tigt för en god hälsa. Att engagera sig i aktiviteter
tillsammans med andra kan ge tillfredsställelse
och meningsfullhet i vardagen. I Årjäng anger 36
procent att de regelbundet deltar i aktiviteter med
andra, motsvarande andel för Värmland är 44
procent.

Tillit till andra människor är viktigt för sam-
manhållningen i ett samhälle och har starkt
samband med individens hälsa. Knappt 80

Andel (%) som ibland eller ofta avstår från att gå ut ensam på grund av rädsla för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad, 18 år eller äldre, 2022.

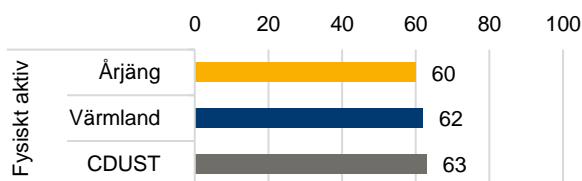

Andel (%) dagligrökare, 18 år eller äldre, 2022.

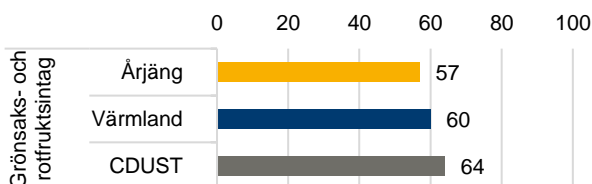
Andel (%) dagligsnusare, 18 år eller äldre, 2022.

Andel (%) riskkonsumenter av alkohol (enligt AUDIT-C index 0–12, riskkonsument: kvinnor 5–12, män 6–12), 18 år eller äldre, 2022.

Andel (%) som är stillasittande 10 timmar eller mer under ett normalt dygn, 18 år eller äldre, 2022.

Andel (%) som är fysiskt aktiva minst 150 minuter per vecka, 18 år eller äldre, 2022.

Andel (%) som äter grönsaker eller rotfrukter varje dag, 18 år eller äldre, 2022.

procent i Årjäng tycker att man i allmänhet kan lita på de flesta människor.

I både Årjäng och i Värmland uppger två av tio vuxna att de besväras av ensamhet dagligen eller flera gånger i veckan.

Målområde 8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

En hälsofrämjande hälso- och sjukvård har en viktig roll i arbetet med att minska hälsoklyftorna. Genom hälso- och sjukvårdens organisering skapas förutsättningar för en jämlik vård och utveckling av det förebyggande arbetet för befolkning och patienter. I Årjäng anger åtta av tio att de har mycket eller ganska stort förtroende för hälso- och sjukvården.

Hälsoutfall

Allmän hälsa

Självrapporterat allmänt hälsotillstånd är ett mått på generellt hälsotillstånd i en befolkning som har starkt samband med långvarig sjukdom, vårdbehov och dödlighet. Sju av tio vuxna i Värmland anger bra eller mycket bra hälsa.

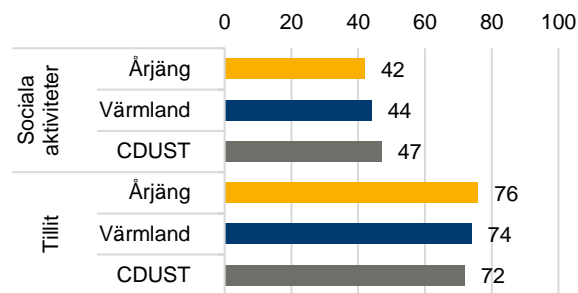
Psykisk hälsa

Psykisk hälsa handlar bland annat om att människor upplever sin tillvaro meningsfull, att de kan använda sina resurser, vara delaktiga i samhället och uppleva att de har förmåga att hantera livets normala motgångar. Psykisk hälsa omfattar således mer än frånvaron av psykiska besvär eller psykisk sjukdom. Det psykiska välbefinnandet totalt i Årjäng ligger högre än i länet.

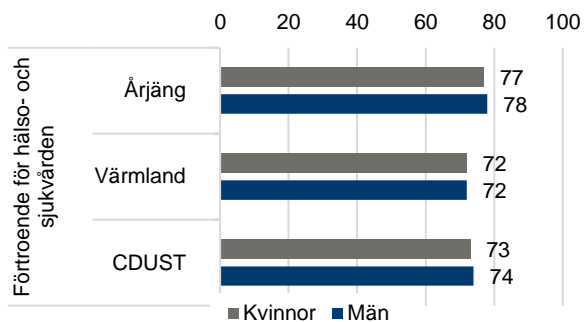
Självmod (säkra suicid) är något vanligare i Värmland än i riket i stort, i synnerhet bland män. Totalt sker drygt 40 självmord i länet varje år.

Övervikt och fetma

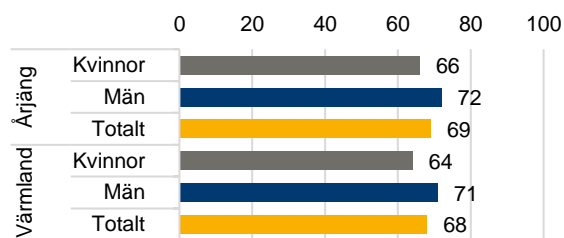
Övervikt och fetma är ett folkhälsoproblem som leder till ökad risk för bland annat diabetes typ 2, hjärt-kärlsjukdomar och vissa cancersjukdomar. Personer med fetma har oftare värk i rörelseorganen. BMI (Body Mass Index) uttrycker förhållandet mellan vikt och längd. Övervikt innebär ett BMI mellan 25 och 29,9 och fetma BMI 30 eller högre. Sex av tio av alla vuxna har övervikt eller fetma, två av tio har fetma. Andelen med övervikt är genomgående högre bland män men fetma är lika vanligt bland kvinnor som bland män.

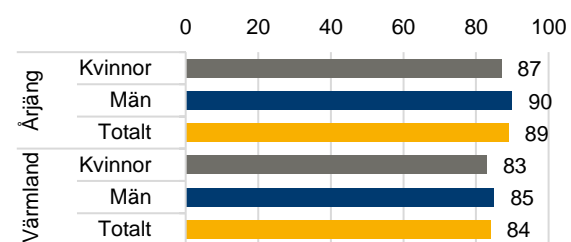
Andel (%) som regelbundet deltar i aktiviteter med andra. Andel (%) som tycker att man i allmänhet kan lita på de flesta människor, 18 år eller äldre, 2022.

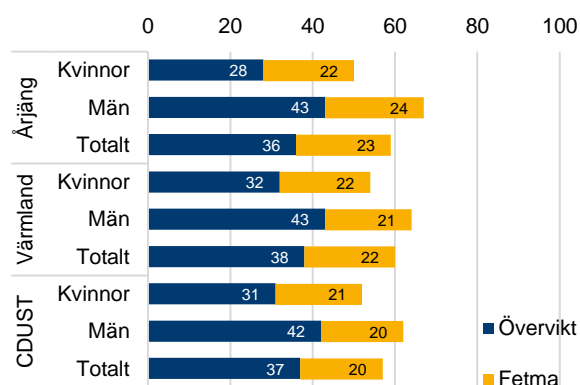
Andel (%) som har mycket eller ganska stort förtroende för hälso- och sjukvården, 18 år eller äldre, 2022.

Andel (%) med bra eller mycket bra allmänt hälsotillstånd, 18 år eller äldre, 2022.

Andel (%) med gott psykiskt välbefinnande (SWEMWBS), 18 år eller äldre, 2022.

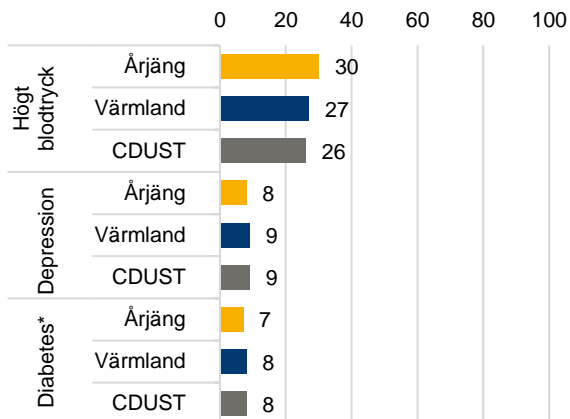
Andel (%) med övervikt eller fetma (BMI >25), 18 år eller äldre, 2022.

Folksjukdomar

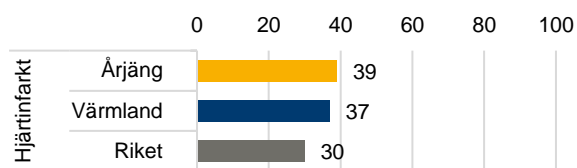
Sjukdomar med hög förekomst i befolkningen benämns som folksjukdomar. Närmare en tredjedel av befolkningen i Värmland rapporterar att de har högt blodtryck. Totalt cirka 10 procent av den vuxna befolkningen i Årjäng och i CDUST-regionen anger att de har diagnosticerad depression. Nästan lika många i Värmland har diabetes.

Akut hjärtinfarkt

Under det senaste decenniet har antalet insjuknande i akut hjärtinfarkt fortsatt att minska i Värmland och riket. Skillnad i insjuknande och dödlighet mellan könen har minskat, men hjärtinfarkt är fortfarande betydligt vanligare bland män än bland kvinnor. Det finns stora variationer mellan länets kommuner i antalet hjärtinfarkter per 10 000 invånare. Antalet i Årjäng är högre än i riket.

Andel (%) med självrapporterade diagnosticerade sjukdomar, 18 år eller äldre, 2022. * Typ 1 och 2.

Antal hjärtinfarkter / 10 000 invånare, ej åldersstandardiserat, 25 år eller äldre, 5 års medelvärde, 2016–2020.

Om folkhälsan i Årjäng baseras på information från:

- Befolkningsundersökningen Liv & Hälsa 2022
- Registeruppgifter från Statistiska Centralbyrån (SCB), Socialstyrelsen, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Skolverket samt från Mödra- och Barnhälsovården, Region Värmland

Fritt tillgängliga uppgifter om folkhälsa på kommunnivå kan bland annat hittas via:

- Om värmlänningarna – planeringsunderlag för Region Värmland 2021
- regionvarmland.se/folkhalsaisiffror
- kolada.se
- scb.se
- folkhalsomyndigheten.se (Folkhälsodata och folkhälsostudio)

För mer information och inspiration se exempelvis:

- regionvarmland.se/folkhalsa
- folkhalsomyndigheten.se
- skr.se/halsasjukvard/strategiforhalsa
- regionvarmland.se/utveckling-tillvaxt/nya-perspektiv